

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 12. avgusta 2019. godine
Br. ref.: RK 1410/19

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI
u

slučajevima br. KI154/17 i KI05/18

Podnosilac

**Basri Deva, Afërdita Deva i Društvo sa ograničenom odgovornošću
"BARBAS"**

**Ocena ustavnosti rešenja Apelacionog suda Kosova
AC. br. 3917/17 od 25. oktobra 2017. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev KI154/17 su podneli Basri Deva i Afërdita Deva iz opštine Đakovica (u daljem tekstu: prvi podnosilac zahteva).

2. Zahtev KIo5/18 je podnelo Društvo sa ograničenom odgovornošću „BARBAS“, sa osnivačem Basri Deva i sedištem u opštini Đakovica (u daljem tekstu: drugi podnosilac zahteva).
3. Kada Sud pominje zajedno prvog i drugog podnosioca zahteva, naziva ih podnosioci zahteva.

Osporena odluka

4. Podnosioci zahteva osporavaju rešenje [AC. br. 3917/17] Apelacionog suda od 25. oktobra 2017. godine u vezi sa nalogom [P. br. 330/16] privatnog izvršitelja od 22. avgusta 2017. godine.

Predmetna stvar

5. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporenog rešenja Apelacionog suda kojim su navodno povređena osnovna prava i slobode podnosilaca zahteva zagarantovana članovima 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata] i 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP), kao i članovima 46. [Zaštita imovine] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava.

Pravni osnov

6. Zahtev je zasnovan na stavu 4 člana 21. [Opšta načela] i stavovima 1 i 7 člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda (u daljem tekstu: Poslovnik).
7. Dana 31. maja 2018. godine, Ustavni sud Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud) usvojio je na administrativnoj sednici izmene i dopune Poslovnika, koji je objavljen u Službenom listu Republike Kosovo dana 21. juna 2018. godine i stupio na snagu 15 (petnaest) dana nakon njegovog objavljivanja. Shodno tome, Sud se prilikom razmatranja zahteva poziva na pravne odredbe novog Poslovnika na snazi.

Postupak pred Sudom

8. Dana 15. decembra 2017. godine, prvi podnosilac je podneo zahtev (KI154/17) Sudu.
9. Dana 19. decembra 2017. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Gresu Caka-Nimani za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Altay Suroy (predsedavajući), Arta Rama-Hajrizi i Bekim Sejdiu.
10. Dana 12. januara 2018. godine, drugi podnosilac je podneo zahtev (KIo5/18) Sudu.

11. Dana 31. januara 2018. godine, prvi podnosilac zahteva je dostavio Sudu popunjen zvanični obrazac Suda.
12. Dana 8. februara 2018. godine, uzimajući u obzir činjenicu da se u oba zahteva radi o istom sudskom postupku, predsednica je u skladu sa pravilom 37 (1) Poslovnika naložila spajanje zahteva KI154/17 i KI05/18. Sledstveno, sudija izvestilac i sastav Veća za razmatranje su u oba slučaja ostali isti.
13. Dana 13. februara 2018. godine, Sud je obavestio podnosioca o spajanju zahteva i zatražio da se Sudu dostave dodatna dokumenta.
14. Dana 16. juna 2018. godine, okončan je mandat sudijama Snezhani Botusharova i Almiru Rodriguesu. Dana 26. juna 2018. godine, okončan je mandat sudijama Altayu Suroyu i Ivanu Čukaloviću.
15. Dana 9. avgusta 2018. godine, predsednik Republike Kosovo je imenovao nove sudije Bajrama Ljatifija, Safeta Hoxhu, Radomira Labana, Remziju Istrefi-Peci i Nexhmija Rexhepija.
16. Dana 11. januara 2019. godine, Sud je poslao drugi dopis podnosiocima zahteva i obavestio ih da u roku od 7 (sedam) dana od dana prijema tog dopisa treba da dostave Sudu sledeće dokumente: (i) Ugovor o kreditu [br. 6278] od 23. jula 2004. godine; (ii) rešenje [E. br. 305/06] Opštinskog suda u Đakovici (u daljem tekstu: Opštinski Sud), od 9. maja 2006. godine, kao i sve sudske odluke koje su prethodile ovom rešenju i žalbenom postupku, ako ih ima; (iii) rešenje [E. br. 166/2012] Opštinskog suda od 5. marta 2012. godine, i (iv) rešenje [In. br. 330/2004] Osnovnog suda u Đakovici (u daljem tekstu: Osnovni Sud), od 23. jula 2017. godine.
17. Dana 14. januara 2019. godine, s obzirom na to da je četirima gore navedenih sudija istekao mandat sudije Suda, predsednica Suda je na osnovu Zakona i Poslovnika donela odluku br. KSH. KI154/17 o imenovanju novog Veća za razmatranje, sastavljenog od sudija: Arta Rama-Hajrizi (predsedavajuća), Bekim Sejdiu i Selvete Gërxhaliu-Krasniqi.
18. Dana 15. januara 2019. godine, Sud je obavestio Apelacioni sud i privatnog izvršitelja Gj. R. (u daljem tekstu: privatni izvršitelj) o registraciji zahteva.
19. Dana 23. januara 2019. godine, privatni izvršitelj je dostavio dodatnu dokumentaciju vezano za ovaj zahtev.
20. Dana 25. januara 2019. godine, podnosioci zahteva su dostavili određena dokumenta Sudu.
21. Dana 22. jula 2019. godine, Veće za Razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno je preporučilo sudu neprihvativost zahteva.

Pregled činjenica

22. Dana 23. jula 2004. godine, podnosioci zahteva su zaključili ugovor o kreditu [br. 6278] (u daljem tekstu: Ugovor) sa Raiffeisen bankom Kosovo (u daljem tekstu: RBK) u vrednosti od 100.000,00 evra. Istog dana, na zahtev RBK-a, Opštinski sud je rešenjem [In. br. 268/2004] dozvolio upis hipoteke na nepokretnosti koja je bila predmet predmetnog ugovora.
23. Neodređenog datuma, na osnovu (i) ugovora i (ii) rešenja [In. br. 268/2004] Opštinskog suda od 23. jula 2004. godine, RBK je pred Opštinskim sudom pokrenuo izvršni postupak protiv podnosilaca zahteva zbog neizmirenja njihovih obaveza i tražio da se raspiše javna prodaja nepokretnosti radi izmirenja obaveze u iznosu od 78.709,68 evra.
24. Dana 9. maja 2006. godine, Opštinski sud je rešenjem [E. br. 305/06] dozvolio sprovođenje izvršnog postupka javnom prodajom nepokretnosti podnosilaca zahteva u svojstvu dužnika, na osnovu gore navedenih izvršnih isprava.
25. Dana 1. marta 2012. godine, poverilac, odnosno RBK se obratio Opštinskom sudu sa zahtevom za povlačenje predloga za izvršenje protiv dužnika, odnosno podnosilaca zahteva. Opštinski sud je rešenjem [E. br. 305/06] od 8. marta 2012. godine usvojio taj predlog i obustavio izvršni postupak u ovom predmetu.
26. Međutim, nakon toga, RBK je podneo Opštinskom sudu novi zahtev za pokretanje izvršnog postupka na osnovu: (i) ugovora, i (ii) rešenja [In. br. 268/2004] Opštinskog suda od 23. jula 2004. godine, tražeći ponovo da se raspiše javna prodaja nepokretnosti radi izmirenja obaveze dužnika u iznosu od 78.709,68 evra.
27. Dana 5. marta 2012. godine, Opštinski sud je rešenjem [E. br. 166/12] dozvolio sprovođenje novog izvršnog postupka raspisivanjem javne prodaje nepokretnosti, kao što je utvrđeno ugovorom.
28. Dana 12. marta 2012. godine, dužnici, odnosno podnosioci zahteva su podneli prigovor u vezi sa gore navedenim rešenjem.
29. Dana 20. maja 2016. godine, Osnovni sud je postupajući povodom zahteva poverioca, odnosno RBK-a, zaključkom prosledio izvršni predmet privatnom izvršitelju.
30. Dana 23. maja 2016. godine, privatni izvršitelj je obavestio stranke u postupku o nastavku izvršnog postupka javnom prodajom nepokretnosti, kao što je utvrđeno ugovorom.
31. Dana 22. jula 2016. godine, privatni izvršitelj je doneo zaključak o prvoj javnoj prodaji nepokretnosti i zakazao je istu za 22. avgust 2016. godine. Na zahtev poverioca, odnosno RBK-a, prva javna prodaja je odložena i ista je zakazana za 9. septembar 2016. godine. Prva javna prodaja nije realizovana.

32. Dana 9. septembra 2016. godine, privatni izvršitelj je zaključkom zakazao drugu javnu prodaju nepokretnosti određene ugovorom za utvrđenu vrednost nepokretnosti od 151.600,00 evra.
33. Dana 10. oktobra 2016. godine, privatni izvršitelj je budući da nije bilo nijednog zainteresovanog lica za kupovinu nepokretnosti, proglasio aukciju neuspešnom.
34. Istog tog dana, privatni izvršitelj je zaključkom zakazao treću javnu prodaju nepokretnosti određene ugovorom za utvrđenu vrednost nepokretnosti od 151.600,00 evra i to za 11. novembar 2016. godine.
35. Poverilac, odnosno RBK je tri puta zaredom, dana 7. novembra 2016. godine, 19. januara 2017. godine i 4. aprila 2017. godine, tražio da se ova prodaja ne održi, prema obrazloženju, kako bi se *“stranke razjasnile u vezi sa parcelom 3085/3, koja se nalazi u fazi aukcije”*. Privatni izvršitelj je relevantnim zaključcima usvojio te zahteve i izvršenje je odloženo do 4. juna 2017. godine.
36. Dana 20. juna 2017. godine, prema spisima predmeta, privatni izvršitelj je doneo zaključak kojim je zakazao drugu javnu prodaju za 21. jul 2017. godine.
37. Dana 21. jula 2017. godine, nakon što je utvrđeno da su ispunjeni proceduralni uslovi za održavanje javne prodaje i pošto je utvrđeno da ne postoji nijedan drugi ponuđač za kupovinu predmetne nepokretnosti, privatni izvršitelj je zaključkom [P. br. 330/16] utvrdio da su ispunjeni uslovi za prihvatanje ponude RBK-a u vrednosti od 50.535,00 evra.
38. Dana 23. jula 2017. godine, Osnovni sud je doneo novo rešenje [In. br. 330/2004] o upisu hipoteke na osnovu ugovora.
39. Dana 22. avgusta 2017. godine, privatni izvršitelj je nalogom [P. br. 330/16] proglasio da je nepokretna imovina koja je bila predmet ugovora prodana RBK-u za vrednost od 50.535,00 evra.
40. Neodređenog datuma, podnosioci zahteva su protiv gore navedenog naloga izjavili žalbu Apelacionom sudu navodeći bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primenu materijalnog prava.
41. Dana 25. oktobra 2017. godine, Apelacioni sud je rešenjem [Ac. br. 3917/2017] odbio, kao neosnovanu, žalbu dužnika, odnosno podnosilaca zahteva i potvrdio nalog [P. br. 330/16] privatnog izvršitelja od 22. avgusta 2017. godine.

Navodi podnosilaca zahteva

42. Podnosioci zahteva osporavaju rešenje [Ac. br. 3917/2017] Apelacionog suda od 25. oktobra 2017. godine u vezi sa nalogom [P. br. 330/16] privatnog izvršitelja od 22. avgusta 2017. godine, navodeći da su isti doneti uz povredu njihovih osnovnih prava i sloboda zagarantovanih članovima 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje)

EKLJP, kao i članovima 46. [Zaštita imovine] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava.

43. Što se tiče navodnih povreda člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, podnosioci zahteva navode da je u njihovom slučaju primenjen pogrešan zakon. Kako se navodi, na javnu prodaju njihove nepokretnosti primenjene su odredbe Zakona 05/L-118 o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-139 o izvršnom postupku (u daljem tekstu: Zakon o izmenama i dopunama ZIP-a), koji je objavljen u Službenom listu Republike Kosovo dana 11. maja 2017. godine i stupio na snagu 26. maja 2017. godine. Podnosioci zahteva navode da su zahtevi poverioca, odnosno RBK-a za odlaganje javne prodaje imali određenu nameru jer je, kako navode, primena člana 22. Zakona o izmenama i dopunama ZIP-a na javnu prodaju koja je organizovana tek nakon što je stupio na snagu novi Zakon, umesto člana 234. Zakona br. 04/L-139 o izvršnom postupku (u daljem tekstu: ZIP) koji je bio primenljiv u vreme kada je pokrenut izvršni postupak, imala za rezultat sniženje praga vrednosti prodaje nepokretnosti na štetu podnosilaca zahteva, a u korist RBK-a.
44. Podnosioci zahteva dalje navode da su u okolnostima njihovog slučaja pogrešno izračunati: (i) iznos obaveze zbog pogrešnog obračuna primenljive kamate, i (ii) vrednost njihove nepokretnosti. Podnosioci zahteva u tom pogledu naglašavaju da je njihov zahtev za određivanje veštačenja odbijen bez obrazloženja od strane privatnog izvršitelja i Apelacionog suda, što je dovelo do povrede njihovog prava na obrazloženu sudsku odluku. U prilog svojim navodima, podnosioci zahteva se pozivaju na slučaj Suda KI31/17, podnosilac zahteva: *Shefqet Berisha*, presuda od 14. juna 2017 godine (u daljem tekstu: slučaj Suda KI31/17).
45. Pored toga, podnosioci zahteva takođe navode da je ugovor u suprotnosti sa odredbama Zakona o obligacionim odnosima i sa “*načelima i aktima Centralne banke Kosova*”, posebno u pogledu zatezne kamate. U tom pogledu, podnosioci zahteva se pozivaju na određeni broj odluka redovnih sudova, i to na presudu [Rev. E. br. 23/2012] Vrhovnog suda od 1. jula 2013. godine, rešenje [Ae. br. 45/2014] Apelacionog suda od 10. marta 2015. godine i presudu [III. C. 163/2015] Osnovnog suda u Prištini od 9. marta 2016. godine, respektivno, kojima je proglašeno da su članovi konkretnih ugovora o kreditu koji se odnose na zateznu kamatu u suprotnosti sa stavom 3 člana 270. primenljivog Zakona o obligacionim odnosima.
46. Podnosioci zahteva na kraju takođe navode da je ZIP u suprotnosti sa članovima 22, 31, 46. i 54. Ustava i članom 6. i članom 1 (Zaštita imovine) Protokola br. 1 EKLJP. Podnosioci zahteva u tom kontekstu konkretno navode da je predmetni zakon protivustavan jer isti (i) omogućava prodaju nepokretnosti dužnika na javnoj aukciji za jednu trećinu (1/3) utvrđene vrednosti, i (ii) ne dozvoljava korišćenje vanrednog pravnog sredstva.
47. Na kraju, podnosioci zahteva traže od Suda da proglasi zahtev prihvatljivim i proglasi nevažećim rešenje [AC. br. 3917/17] Apelacionog suda od 25. oktobra 2017. godine u vezi sa nalogom [P. br. 330/16] privatnog izvršitelja od 22. avgusta 2017. godine i vrati predmet Apelacionom sudu na ponovno odlučivanje.

Relevantne zakonske odredbe

ZAKON BR. 04/L-139 O IZVRŠNOM POSTUPKU

Član 234. Prodajna cena nepokretnosti

1. Na prvom ročištu prodajne aukcije, nekretnina se ne može prodavati po ceni koja je niža od osamdeset posto (80%) utvrđene vrednosti. Početne ponude za prvo ročište, koje su manje od osamdeset posto (80%) od utvrđene vrednosti neće se razmatrati.
2. Bez saglasnosti lica koja u izvršnom postupku imaju pravo da realizuju njihova potraživanja pre poverioca, nepokretnost se na ročištu aukcije ne može prodavati po ceni koja ne pokriva ni delimično iznos potraživanja predlagača izvršenja.
3. Ako se nekretnina nije mogla prodavati na prvom ročištu, izvršni organ će zakazati drugo ročište u roku od trideset (30) dana.
4. Izvršni organ određuje drugo ročište u roku od trideset (30) dana i kada tri (3) najpovoljnija ponuđača na prvom ročištu nisu uplatila kupovnu cenu, u okviru određenog roka.
5. Na drugom ročištu nekretnina se ne može prodavati po ceni koja je niža od polovine utvrđene vrednosti po zaključku o prodaji. Početna ponuda na drugom ročištu ne može biti niža od polovine utvrđene vrednosti.
6. Ako se nekretnina ne prodaje na drugom ročištu, izvršni organ određuje treće ročište u roku od petnaest (15) do trideset (30) dana. Na tom ročištu nekretnina se ne može prodavati po nižoj ceni od jedne trećine utvrđene vrednosti nekretnine.
7. Ako nema lica sa pravom na zakonsku, ili ugovorenu pred kupovinu, onda lice koje po ovom zakonu ima pravo prvenstva na realizaciju njegovog potraživanja od prodajne cene, stiče pravo pred kupovine nepokretnosti po postignutoj ceni na trećem ročištu.

ZAKON BR. 05/L-118 O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA Br. 04/L-139 O IZVRŠNOM POSTUPKU

Član 22.

Član 234 osnovnog zakona menja se i glasi:

1. Na prvoj javnoj prodaji, nekretnina se ne može prodati cenom koja je niža od pedeset(50%) posto vrednosti određene procenom nekretnine. Početne ponude na prvoj javnoj prodaji koje su manje od pedeset(50%) posto određene vrednosti se neće razmatrati.
2. Ako se nekretnina nije mogla prodati na prvoj seansi javne prodaje, izvršni organ određuje drugu seansu javne prodaje, u roku od petnaest (15) do trideset (30) dana. Na ovoj seansi nekretnina se ne može prodati po ceni koja je manja od jedne trećine ($\frac{1}{3}$) određene vrednosti nekretnine.
3. Ako se imovina ne proda ni na drugoj aukciji, onda na predlog poverioca, izvršni organ donosi odluku da se nekretnina uruči poveriocu i prenese u njegovu svojinu, kojom prilikom se smatra da je dužnik u potpunosti izmirio zahteve prema njemu.

4. Ukoliko ne postoje lica sa pravom prvenstva na zakonsku pred kupovinu ili sporazumnu kupovinu, onda osoba koja u smislu ovog zakona ima prioritarno pravo ostvarivanja kredita od cene prodaje, stiče pravo prvenstva na kupovinu nekretnine cenom postignutom na drugoj seansi.

Ocena prihvatljivosti zahteva

48. Sud prvo razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti, utvrđene u Ustavu, dalje precizirane u Zakonu i propisane u Poslovniku.

49. U tom smislu, Sud se poziva na stav 4 člana 21. [Opšta načela] i stavove 1 i 7 člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

Član 21. [Opšta načela]

“4. Ustavom utvrđena prava i osnovne slobode važe i za pravna lica, onoliko koliko su izvodljiva”.

50. Sud se u nastavku poziva i na uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Zakonom. S tim u vezi, Sud se poziva na članove 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

Član 47. [Individualni zahtevi]

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48. [Tačnost podneska]

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49.
[Rokovi]

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...”.

51. Sud će se dalje pozvati i na relevantna pravila Poslovnika, i to:

Pravilo 39
Kriterijum o prihvatljivosti

(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

(a) ako je zahtev podnela ovlašćena stranka,

(b) ako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva, koja su na raspolaganju po zakonu, protiv pobijene presude ili odluke.

(...)

(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju.

52. Sud će u nastavku razmotriti da li zahtevi podnosilaca ispunjavaju gore navedene uslove prihvatljivosti koji su propisani Ustavom, Zakonom i Poslovníkom.
53. U tom pogledu, Sud prvo podseća da su dužnici, odnosno podnosioci zahteva i poverilac, odnosno RBK, zaključili Ugovor o kreditu u vrednosti od 100.000 evra. Kao rezultat neizmirenja obaveza od strane dužnika, poverilac je tražio pokretanje izvršnog postupka za preostalu vrednost kredita, odnosno iznos od 78.709,68 evra. Opštinski sud je dozvolio izvršenje i predmet je prosleđen privatnom izvršitelju. Ovaj poslednje navedeni je relevantnim zaključcima zakazivao javne aukcije za prodaju nepokretnosti određene Ugovorom za vrednost od 151.600,00 evra. Prema spisima predmeta, nepokretnost je prodana RBK-u, na javnoj aukciji od 21. jula 2017. godine za iznos od jedne trećine (1/3) utvrđene vrednosti nepokretnosti, odnosno za iznos od 50.535,00 evra. Kao rezultat toga, privatni izvršitelj je doneo nalog za prodaju nepokretnosti. Dužnici, odnosno podnosioci zahteva su osporili taj nalog pred Apelacionim sudom, koji je rešenjem [Ac. br. 3917/2017] od 25. oktobra 2017. godine odbio žalbu dužnika kao neosnovanu. Podnosioci zahteva pred Sudom osporavaju ovo poslednje navedeno rešenje, navodeći u suštini da je “izvršni postupak bio protivustavan i protivzakonit”.
54. U tom pogledu, Sud podseća na suštinske tvrdnje podnosilaca zahteva, uključujući i one prema kojima je: (i) javna prodaja sprovedena na osnovu zakona koji nije bio na snazi u vreme kada je pokrenut izvršni postupak, odnosno Zakona o izmenama i dopunama ZIP-a, što je rezultiralo drugačijim i nepovoljnijim ishodom za podnosioc zahteva, nego da je primenjen ZIP; (ii) privatni izvršitelj je odbio imenovanje veštaka koji bi utvrdio iznos obaveze

prema poveriocu, odnosno RBK-u; (iii) ugovor je u suprotnosti sa Zakonom o obligacionim odnosima, i (iv) ZIP je u suprotnosti sa Ustavom i EKLJP.

55. Sud naglašava da će prilikom ispitivanja navoda podnosioca zahteva primenjivati standarde sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) u skladu sa kojom je, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.
56. U tom pogledu, Sud prvo naglašava da praksa ESLJP-a utvrđuje da se pravičnost postupka ocenjuje na osnovu postupka kao celine (vidi presudu ESLJP-a od 6. decembra 1988. godine, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španije*, stav 68). Shodno tome, prilikom ocene navoda podnosioca zahteva, Sud će se takođe pridržavati ovog načela (vidi, u ovom kontekstu, slučaj Suda KI104/16, podnosilac zahteva: *Miodrag Pavić*, presuda od 4. avgusta 2017. godine, stav 38 i slučaj KI143/16, podnosilac zahteva: *Muharrem Blaku i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 13. juna 2018. godine, stav 31).
57. U nastavku, Sud će pojedinačno ceniti svaku tvrdnju podnosioca zahteva, primenjujući na tu ocenu standarde i relevantnu sudsku praksu ESLJP-a i Suda.
 - (i) Što se tiče primene pogrešnog zakona
58. Prilikom razmatranja ove tvrdnje, Sud podseća da podnosioci zahteva navode da se izvršni postupak vodio na osnovu ZIP-a do trenutka kada je stupio na snagu Zakon o izmenama i dopunama ZIP-a, odnosno do 26. maja 2017. godine, a nakon tog datuma se na njihov izvršni postupak, odnosno javnu aukciju na kojoj je prodana njihova nepokretnost, primenjivao novi zakon koji je, prema njihovim navodima, bio nepovoljniji i rezultirao drugačijim i proizvoljnim ishodom za podnosioc zahteva.
59. U kontekstu navoda o očigledno pogrešnom i proizvoljnom tumačenju i arbitrarnoj primeni zakona, Sud će se, kao što je prethodno naveo, pozvati na sudsku praksu ESLJP-a.
60. U tom pogledu, Sud najpre naglašava da se kao opšte pravilo, navodi o očigledno pogrešnoj primeni i tumačenju zakonskih odredaba koje su navodno učinili redovni sudovi, odnose na oblast zakonitosti i kao takvi nisu u nadležnosti Suda i iz tog razloga ih Sud, u načelu, ne može razmatrati (vidi slučaj Suda br. KI06/17, podnosilac zahteva: *L.G. i petoro drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. oktobra 2016. godine, stav 36 i slučaj KI122/16, podnosilac zahteva: *Riza Dembogaj*, presuda od 30. maja 2018. godine, stav 56).
61. Sud je dosledno ponavljao da nije njegova dužnost da se bavi greškama u činjenicama ili zakonu koje su navodno napravili redovni sudovi (*zakonitost*), osim i u meri u kojoj su mogle povrediti prava i slobode zaštićene Ustavom (*ustavnost*). On sam ne može da oceni zakon koji je doveo dotle da redovni sud donese jednu umesto druge odluke. U suprotnom, Sud bi postupao kao sud "četvrtog stepena", što bi imalo za rezultat prekoračenje granica postavljenih u

njegovoj nadležnosti. U stvari, uloga je redovnih sudova da tumače i primenjuju relevantna pravila procesnog i materijalnog prava (vidi predmet ESLJP-a, *García Ruiz protiv Španije*, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28, i vidi, između ostalog, slučajeve Suda KI70/11, podnosioci zahteva: *Faik Hima, Magbule Hima i Besart Hima*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. decembra 2011. godine, stav 29; KIO6/17, podnosilac zahteva: *L.G. i petoro drugih*, citiran u tekstu iznad, stav 37 i KI122/16, citiran u tekstu iznad, stav 57).

62. Sud je dosledno držao ovaj stav zasnovano na sudskoj praksi ESLJP-a, koja jasno navodi da nije uloga ovog Suda da preispituje zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primene materijalnog prava (Vidi predmet ESLJP-a *Pronina protiv Rusije*, presuda od 30. juna 2005. godine, stav 24, i slučajeve Suda KIO6/17, podnosilac zahteva: *L.G. i petoro drugih*, citiran u tekstu iznad, stav 38 i KI122/16, citiran u tekstu iznad, stav 58).
63. Sud, međutim, naglašava da sudska praksa ESLJP-a i Suda takođe utvrđuju i okolnosti pod kojima treba napraviti izuzetke od ovog stava. ESLJP je naglasio da dok je prvenstveno na domaćim organima, odnosno na sudovima, da reše probleme oko tumačenja zakonodavstva, uloga Suda je da se uveri ili proveriti da efekti ovog tumačenja budu kompatibilni sa Konvencijom (vidi predmete ESLJP-a *Miragall Escolano i drugi protiv Španije*, presuda od 25. maja 2000. godine, stavovi 33-39).
64. Prema tome, iako je uloga Suda ograničena u smislu ocene tumačenja zakona, on se mora uveriti i preduzeti mere kada primeti da je sud “*primenio zakon na očigledno proizvoljan način*” u konkretnom slučaju, što je moglo rezultirati “*proizvoljnim*” ili “*očigledno nerazumnim*” zaključcima za podnosioca zahteva (vidi u ovom kontekstu predmete ESLJP-a *Anheuser-Busch Inc. protiv Portugalijske*, presuda od 11. januara 2007. godine, stav 83; *Kuznetsov i drugi protiv Rusije*, presuda od 11. januara 2007, stavovi 70-74 i 84; *Păduraru protiv Rumunije*, presuda od 1. decembra 2005, stav 98; *Sovtransavto Holding protiv Ukrajine*, presuda od 25. jula 2002, stavovi 79, 97 i 98; *Beyeler protiv Italije*, presuda od 5. januara 2005, stav 108; i vidi, takođe, slučajeve Suda KIO6/17, podnosilac zahteva: *L.G. i petoro drugih*, citiran u tekstu iznad, stav 40 i KI122/16, citiran u tekstu iznad, stav 59).
65. Na osnovu gore izloženih načela, Sud će prvo oceniti da li je u okolnostima konkretnog slučaja zakon primenjen i tumačen na očigledno pogrešan i arbitraran način i da li je to tumačenje rezultiralo “*proizvoljnim*” ili “*očigledno nerazumnim*” zaključcima za podnosioca zahteva.
66. U tom pogledu, Sud podseća da je privatni izvršitelj zakazao tri javne prodaje zaključcima od 22. jula 2016. godine, 9. septembra 2016. godine i 10. oktobra 2016. godine, respektivno. Prve dve javne prodaje nisu realizovane, dok je treća javna prodaja odlagana tri puta na zahtev poverioca. Zaključkom od 20. juna 2017. godine, ista je zakazana i održana 21. jula 2017. godine, kada je nepokretnost dužnika kupio poverilac, odnosno RBK, za jednu trećinu (1/3) njene vrednosti.

67. Sud takođe primećuje da je nakon donošenja zaključka o trećoj javnoj prodaji od 10. oktobra 2016. godine, a pre zaključka od 20. juna 2017. godine koji je doveo do realizacije javne prodaje, stupio na snagu Zakon o izmenama i dopunama ZIP-a. Ovaj Zakon je izmenio postupak u vezi sa javnim prodajama, između ostalog, tako što je izmenio i umanjio (i) minimalne vrednosti za prodaju nepokretnosti na javnim prodajama i (ii) broj javnih prodaja sa tri na dve.
68. Konkretnije, član 234. ZIP-a je izmenjen članom 22. Zakona o njegovim izmenama i dopunama, što je dovelo do sniženja praga za prodajnu cenu na javnim aukcijama, i to: (i) na prvoj aukciji se, prema prvom, nepokretnost ne može prodati po ceni koja je niža od osamdeset posto (80%) utvrđene vrednosti; dok se prema drugom nepokretnost ne može prodati po ceni koja je niža od pedeset odsto (50%) utvrđene vrednosti; (ii) na drugoj aukciji se, prema prvom, nepokretnost ne može prodati po ceni koja je niža od polovine ($1/2$) vrednosti utvrđene zaključkom o prodaji; dok se prema drugom nepokretnost ne može prodati po ceni koja je niža od jedne trećine ($1/3$) utvrđene vrednosti. Na trećoj aukciji se pak, prema prvom, nepokretnost ne može prodati po ceni koja je niža od jedne trećine ($1/3$) utvrđene vrednosti nepokretnosti, dok se prema drugom, treća aukcija ne održava, već na predlog poverioca, izvršni organ donosi odluku da se nepokretnost preda poveriocu i prenese u njegovu svojinu.
69. Sud podseća da podnosioci zahteva navode da su, s obzirom na to da je pre organizacije javne prodaje na kojoj je prodata njihova nepokretnost stupio na snagu Zakon o izmenama i dopunama ZIP-a, na ovu javnu prodaju primenjene odredbe novog Zakona koje nisu bile na snazi u vreme kada je pokrenut izvrši postupak protiv podnosilaca zahteva i da je isti bio štetniji za dužnike, odnosno podnosiocze zahteva, a samim tim povoljniji za poverioca, odnosno RBK. Ovo iz razloga što, kako navode podnosioci zahteva, da je bio primenjen zakon koji je bio na snazi u vreme kada je pokrenut izvršni postupak, odnosno ZIP na drugu javnu prodaju, nepokretnost ne bi mogla biti prodana za vrednost nižu od $1/2$ utvrđene vrednosti nepokretnosti; dok se prema odredbama novog Zakona, nepokretnost može prodati za jednu trećinu ($1/3$) utvrđene vrednosti nepokretnosti.
70. U tom pogledu, Sud prvo primećuje da se i nalog [P. br. 330/16] privatnog izvršitelja od 22. avgusta 2017. godine i rešenje [Ac. br. 3917/2017] Apelacionog suda od 25. oktobra 2017. godine pozivaju isključivo na odredbe ZIP-a, a ne na odredbe Zakona o njegovim izmenama i dopunama. Međutim, nejasnoća u pogledu primenljivog zakona u okolnostima konkretnog slučaja povezana je sa činjenicom da gore navedeni nalog privatnog izvršitelja pominje javnu prodaju na kojoj je prodata nepokretnost dužnika kao drugu javnu prodaju, uprkos činjenici (i) da je druga javna prodaja koja je zakazana zaključkom od 9. septembra 2016. godine proglašena neuspešnom, i (ii) da je treća javna prodaja koja je određena zaključkom od 10. oktobra 2016. godine zakazana i da je ista odložena tri puta na zahtev poverioca.
71. Sud, u tom pogledu, podseća na obrazloženje naloga [P. br. 330/16] privatnog izvršitelja od 22. avgusta 2017. godine, koje, između ostalog, kaže:

“Na aukciji za drugu javnu prodaju, održanoj 10.10.2016. godine, nakon što je utvrđeno da ne postoji nijedno zainteresovano lice za kupovinu nepokretnosti, aukcija je proglašena neuspešnom i zakazana aukcija za treću javnu prodaju za 11.11.2016. godine, međutim ista aukcija nije održana jer je poverilac elektronskom poštom dana 07.11.2016. godine tražio da se ova aukcija odloži za rok od 2 meseca, odnosno do 07.01.2017. godine, kako bi se razjasnilo pitanje hipoteke u vezi sa parcelom br. 3085/3, a ista aukcija po istom pitanju je na zahtev poverioca odložena još dva puta, i to do 20.03.2017. godine, i do 04.06.2017. godine.

E-mail porukom od 19.06.2017. godine od strane poverioca, nakon razmatranja predmetne parcele koja je pod hipotekom u ovom predmetu i sastanaka sa dužnicima, koji do sada nisu postigli bilo kakav dogovor oko isplate duga, na zahtev poverioca, izvršitelj je doneo zaključak dana 20.06.2017. godine i zakazao aukciju za drugu javnu prodaju za 21.07.2017. godine.

S obzirom na to da je na aukciji za drugu javnu prodaju nepokretnosti, poverilac iskoristio zakonsko pravo da bude kupac, izvršitelj je prihvatio da se predmetna nepokretnost proda poveriocu, pa je nakon završetka javne aukcije, donet zaključak od 21.07.2017. godine, kojim je predmetna nepokretnost prodana ponuđaču, ovde poveriocu po ceni od 50.353,00 evra”.

72. Sud primećuje da se obrazloženje naloga privatnog izvršitelja poziva na prodaju na kojoj je prodana nepokretnost kao na drugu javnu prodaju, ali se u istom dokumentu razjašnjava da je zapravo druga javna prodaja zakazana zaključkom od 9. septembra 2016. godine bila neuspešna i da je treća javna prodaja ta na kojoj je prodana nepokretnost dužnika. U tom pogledu, ovaj nalog, navodi:

“Na aukciji za drugu javnu prodaju, održanoj 10.10.2016. godine, nakon što je utvrđeno da ne postoji nijedno zainteresovano lice za kupovinu nepokretnosti, aukcija je proglašena neuspešnom i zakazana aukcija za treću javnu prodaju za 11.11.2016. godine, međutim ista aukcija nije održana jer je poverilac elektronskom poštom dana 07.11.2016. godine tražio da se ova aukcija odloži za rok od 2 meseca, odnosno do 07.01.2017. godine, kako bi se razjasnilo pitanje hipoteke u vezi sa parcelom br. 1085/3, a ista aukcija po istom pitanju je na zahtev poverioca odložena još dva puta, i to do 20.03.2017. godine, i do 04.06.2017. godine.

E-mail porukom od 19.06.2017. godine od strane poverioca, nakon razmatranja predmetne parcele koja je pod hipotekom u ovom predmetu i sastanaka sa dužnicima, koji do sada nisu postigli bilo kakav dogovor oko isplate duga, na zahtev poverioca, izvršitelj je doneo zaključak dana 20.06.2017. godine i zakazao aukciju za drugu javnu prodaju za 21.07.2017. godine“.

73. Sud, shodno tome, naglašava da uprkos činjenici da se nalog [P. br. 330/16] privatnog izvršitelja od 22. avgusta 2017. godine poziva na drugu javnu prodaju, a na osnovu ZIP-a je utvrđeno da se nepokretnost ne može prodati

ispod 1/2 njene vrednosti, kao što tvrdi podnosilac zahteva, iz spisa predmeta i izvršnog postupka u okolnostima konkretnog slučaja u celini, proizilazi da je zapravo prodaja nepokretnosti realizovana na trećoj javnoj prodaji, na kojoj se na osnovu ZIP-a nepokretnost ne može prodati ispod jedne trećine (1/3) njene vrednosti, za koliko je i prodana nepokretnost dužnika. Ovo iz razloga što je, kao što je prethodno navedeno, prema spisima predmeta, druga javna prodaja koja je zakazana zaključkom od 9. septembra 2016. godine proglašena neuspešnom i jer je treća javna prodaja ta koja je zakazana zaključkom od 10. oktobra 2016. godine i koja je odložena nekoliko puta da bi se konačno realizovala dana 21. jula 2017. godine.

74. Takvo utvrđenje potkrepljuje i obrazloženje rešenja [AC. br. 3917/17] Apelacionog suda od 25. oktobra 2017. godine, koje, između ostalog, razjašnjava:

“Privatni izvršitelj je zakazao prvu i drugu javnu aukciju za prodaju nepokretnosti, na kojima se nije pojavio nijedan ponuđač, tako da je na trećoj javnoj aukciji od 21.07.2017. godine, za jednog i najpovoljnijeg ponuđača proglašen poverilac Raiffeisen Bank.

Imajući u vidu da se u konkretnom slučaju radi o predlogu za izvršenje na osnovu izvršne isprave, prvostepeni sud je dozvolio izvršenje na osnovu rešenja o upisu hipoteke In. br. 330/2004 od 23.07.2017 Opštinskog suda u Đakovici, kao i ugovora o kreditu br. 6278 od 23.07.2004. godine, na osnovu člana 22. stav 1 tačka 1.7 ZIP-a. Iz ovoga proizilazi da je privatni izvršitelj pravilno postupio kada je sproveo postupak za javnu prodaju nepokretnosti i odredio kao kupca ovde poverioca Raiffeisen Bank”.

75. Sud, shodno tome, primećuje da je u okolnostima konkretnog slučaja, na javnu prodaju na kojoj je prodana nepokretnost dužnika (i) primenjen član 234. ZIP-a, a ne član 22. Zakona o izmenama i dopunama ZIP-a, kao što navodi podnosilac zahteva, i (ii) nepokretnost podnosioca zahteva je prodana na trećoj javnoj prodaji za jednu trećinu (1/3) njene vrednosti, kao što je utvrđeno ZIP-om.
76. Stoga, a na osnovu napred navedenog i uzimajući u obzir tvrdnju koju su izneli podnosioci zahteva i činjenice koje su oni predložili, Sud i na osnovu standarda uspostavljenih u svojoj sudskoj praksi u sličnim slučajevima i sudskoj praksi ESLJP-a, utvrđuje da su tvrdnje podnosioca zahteva očigledno neosnovane na ustavnim osnovama jer u okolnostima konkretnog slučaja (i) zakon nije primenjen na očigledno pogrešan i arbitraran način i samim tim (ii) primena i tumačenje zakona nisu rezultirali “proizvoljnim” ili “očigledno nerazumnim” zaključcima za podnosioca zahteva.
77. Shodno tome, tvrdnje podnosioca zahteva o primeni pogrešnog zakona u okolnostima njihovog slučaja su očigledno neosnovane na ustavnim osnovama, kao što je to određeno stavom 2 Pravila 39 Poslovnika o Radu.

(ii) Što se tiče odbijanja određivanja traženog veštaka

78. Sud podseća da je ugovor o kreditu potpisan u vrednosti od 100.000 evra. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da su u vreme pokretanja izvršenja, preostale obaveze prema RBK-u, uključujući i kamatu, bile u vrednosti od 78.709,68 evra, dok podnosilac zahteva tvrdi da je ova obaveza zapravo iznosila 33.414,06 evra. Pored toga, što se tiče vrednosti nepokretnosti, podnosilac zahteva tvrdi da se vrednost nepokretnosti u međuvremenu promenila i da treba da bude procenjena na iznos od 300.000 evra, a ne po vrednosti određenoj po početnom sporazumu, odnosno u vrednosti od 151.600,00 evra.
79. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da je pitanje angažovanja još jednog veštačenja pokrenuto na ročištu za javnu prodaju od 9. septembra 2016. godine, kada je nalogom [P. br. 330/16] privatnog izvršitelja od 22. avgusta 2017. godine zahtev podnosioca razmotren i odbijen.
80. U tom kontekstu, nalog privatnog izvršitelja, sadrži sledeće objašnjenje:
- “U podnesku dužnika dostavljenom ovoj izvršiteljskoj kancelariji dana 23.08.2016. godine, traženo je da se u vezi sa ovim predmetom odredi veštak radi određivanja visine duga i određivanja vrednosti imovine pod hipotekom.*
- Na ročištu za javnu prodaju održanom dana 09.09.2016. godine, punomoćnik poverioca osporava u celosti predloge dužnika jer poverilac kao finansijska institucija ima dovoljno osoblja za obračun iznosa potraživanja, takođe, navodi da je vrednost nepokretnosti pretrpela izmene ne stoje i ne predstavljaju dovoljnu osnovu za određivanje veštaka za procenu jer je vrednost nepokretnosti određena sporazumom između stranaka prilikom odobrenja kredita, pa stoga osporava sve zahteve dužnika iz ovog podneska jer imaju za cilj odugovlačenje predmeta, zbog čega traži od izvršitelja da se nastavi sa održavanjem druge aukcije, ujedno je zakazana aukcija za drugu prodaju za 10.10.2016. godine”.*
81. Pored toga, ovim pitanjem se bavio i Apelacioni sud koji je u ovom kontekstu, svojim rešenjem [AC. br. 3917/17] od 25. oktobra 2017. godine, zaključio:
- “Apelacioni sud ocenjuje neosnovanim žalbeni navod dužnika da vrednost neplaćenog duga iznosi 33.414,04 evra, a ne kao što se navodi u zaključku, zbog toga što dužnici kod izvršnog organa nisu priložili nijedan dokaz kao dokaz koji bi potvrdio da je dug onakav kako se tvrdi. Za ostale žalbene navode koji se odnose na nalog za prodaju nepokretnosti, drugostepeni sud smatra da su ti žalbeni navodi neosnovani jer se ne radi o bitnim povredama odredaba Zakona o parničnom postupku, na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti u smislu člana 194. ZPP-a, niti Zakona o izvršnom postupku, tako da je izvršni organ pravilno postupio kada je održao aukcije i prodao nepokretnost dužnika u skladu sa odredbama ZIP-a”.*
82. Tvrdnje podnosioca zahteva u vezi sa nepostojanjem obrazloženja osporenih odluka o odbijanju predloženog veštačenja, Sud će razmotriti na osnovu svoje

već konsolidovane prakse po pitanju prava na obrazloženu sudsku odluku koje je zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP. Ova praksa je izgrađena na osnovu sudske prakse ESLJP-a, uključujući, ali ne ograničavajući se na predmete *Hadjianastassiou protiv Grčke*, presuda od 16. decembra 1992. godine; *Van de Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine; *Hiro Balani protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine; *Higgins i drugi protiv Francuske*, presuda od 19. februara 1998. godine; *Garcia Ruiz protiv Španije*, presuda od 21. januara 1999. godine; *Hirvisaari protiv Finske*, 27. septembar 2001. godine; *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. jula 2003. godine; *Buzescu protiv Rumunije*, presuda od 24. maja 2005. godine; *Pronina protiv Ukrajine*, presuda od 18. jula 2006. godine i *Tatishvili protiv Rusije*, presuda od 22. februara 2007. godine. Pored toga, osnovna načela koja se odnose na pravo na obrazloženu sudsku odluku razrađena su i u slučajevima ovog Suda, uključujući, ali ne ograničavajući se na slučajeve KI72/12, *Veton Berisha i Ilfete Haziri*, presuda od 17. decembra 2012. godine; KI22/16, *Naser Husaj*, presuda od 9. juna 2017. godine; KI97/16, podnosilac zahteva: “*IKK Classic*”, presuda od 9. januara 2018. godine i KI143/16, *Muharrem Blaku i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 13. juna 2018. godine.

83. Prema ovoj praksi, u principu, ESLJP i Sud naglašavaju da pravo na pravično suđenje obuhvata pravo na obrazloženu odluku i da sudovi treba da “s dovoljnom jasnoćom izlože razloge na kojima su zasnovali svoje odluke”. Međutim, ova obaveza sudova se ne može shvatiti kao zahtev da se detaljno odgovori na svaki argument. Obim u kojem se primenjuje ova dužnost navođenja razloga može varirati u zavisnosti od prirode odluke i mora se odrediti u svetlu okolnosti slučaja. Suštinski argumenti podnosioca zahteva su ti koji se moraju razmotriti, a navedeni razlozi moraju biti zasnovani na važećem zakonu.
84. U okolnostima konkretnog slučaja, nalog izvršitelja i rešenje Apelacionog suda odnose se na (i) vrednost kredita utvrđenu ugovorom; (ii) činjenicu da vrednost nepokretnosti nije promenjena i da je ista utvrđena prvobitnim ugovorom, i (iii) nedostatak dokaza koji bi potvrdili drugačiju vrednost obaveze, ili nepokretnosti.
85. Sledstveno, Sud smatra da su osporeni nalog privatnog izvršitelja i osporeno rešenje Apelacionog suda ispitati suštinske navode podnosioca zahteva u smislu proceduralnih garancija u pogledu prava na obrazloženu sudsku odluku sadržanog u članu 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP i da su “dovoljno obrazloženi”. Koncept “dovoljnosti obrazloženja” i u slučajevima kada bi moglo biti poželjno šire i detaljnije obrazloženje je koncept koji je razvio i koristio sam ESLJP (vidi, u ovom kontekstu, slučaj ESLJP-a *Merabishvili protiv Gruzije*, presuda Velikog veća [VV] od 28. novembra 2017. godine, stav 227).
86. Sud takođe primećuje da se podnosioci zahteva u prilog svojoj tvrdnji o odbijanju zahteva za određivanje veštaka i neobrazloženosti tog odbijanja, pozivaju i na slučaj Suda KI31/17. Međutim, osim činjenice da su naveli i citirali ovu odluku, podnosioci zahteva nisu izložili njenu činjeničnu i pravnu povezanost sa okolnostima konkretnog slučaja. Sud naglašava da se obrazloženja drugih sudskih odluka moraju tumačiti u kontekstu i u svetlu

činjeničnih okolnosti u kojima su donete (vidi u ovom kontekstu, presudu u slučaju KI48/18 od 4. februara 2019. godine, podnosioci zahteva: *Arban Abrashi i Lidhja Demokratike e Kosovës (LDK)*, stav 275, vidi, takođe, slučaj KI119/17, podnosilac zahteva: *Gentian Rexhepi*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. maja 2019. godine, stav 80).

87. Sud međutim primećuje da se okolnosti slučaja na koji se poziva podnosilac zahteva, odnosno slučaja KI31/17, ne podudaraju sa njihovim okolnostima jer je Sud u tom slučaju utvrdio povredu prava na pravično i nepristrasno suđenje kao rezultat povrede načela jednakosti oružja i obrazložene sudske odluke, a koja se odnosila na (i) odbijanje saslušanja svedoka i što je najvažnije (ii) identitet i legitimitet protivne strane.
88. Stoga, na osnovu napred navedenog i uzimajući u obzir tvrdnju iznetu od strane podnosioca zahteva i činjenice koje su predložili, Sud i na osnovu standarda uspostavljenih u svojoj sudskoj praksi u sličnim slučajevima i sudskoj praksi ESLJP-a, utvrđuje da podnosioci nisu dovoljno dokazali i potkrepili svoju tvrdnju o povredi njihovih prava i sloboda u pogledu obrazložene sudske odluke zagarrantovane članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP.
89. Dakle, navodi podnosioca zahteva u vezi sa nedostatkom obrazložene sudske odluke, su očigledno neosnovani po ustavnim osnovama, kao što je to navedeno u stavu 2 Pravila 39 Poslovnika o radu.
- (iii) Što se tiče protivzakonitog ugovora
90. Što se tiče treće tvrdnje, odnosno protivzakonitosti Ugovora o kreditu, Sud primećuje da iz spisa predmeta ne proizilazi da je podnosilac zahteva izneo tu tvrdnju u postupcima pred redovnim sudovima. Za razliku od slučajeva na koje se pozivaju podnosioci zahteva u prilog svojim tvrdnjama, odnosno presude [Rev. E. br. 23/2012] Vrhovnog suda od 1. jula 2013. godine, rešenja [Ae. br. 45/2014] Apelacionog suda od 10. marta 2015. godine i presude [III. C. 163/2015] Osnovnog suda u Prištini od 9. marta 2016. godine, tužioci su u svim drugim predmetima tokom postupaka pred redovnim sudovima osporavali zakonitost člana 4. ugovora o kreditu koji se odnosi na zatezne kamate i za isti je od strane dotičnih sudova proglašeno da je u suprotnosti sa stavom 3 člana 270. primenljivog Zakona o obligacionim odnosima.
91. Iz spisa predmeta ne proizilazi da je to slučaj sa predmetom podnosioca zahteva, pa se, u takvom kontekstu, Sud poziva na svoju sudsku praksu i sudsku praksu ESLJP-a u pogledu uslova iscrpljivanja pravnih sredstava u suštinskom smislu.
92. Sud prvo naglašava da dok se u kontekstu mehanizma za zaštitu ljudskih prava, pravilo iscrpljivanja pravnih sredstava mora primenjivati uz izvestan stepen fleksibilnosti i bez preteranog formalizma, ovo pravilo obično zahteva da žalbe i tvrdnje koje se nameravaju naknadno iznositi u sudskom postupku, moraju biti prethodno iznete i pred redovnim sudovima, barem u suštini i u skladu sa formalnim zahtevima i rokovima koji su utvrđeni važećim zakonom (vidi, predmet ESLJP-a *Jane Nicklinson protiv Ujedinjenog Kraljevstva i Paul*

Lamb protiv Ujedinjenog Kraljevstva, predstavke 2478/15 i 1787/15, 16. jul 2015. godine, stav 89 i tu navedene reference, i vidi takođe slučaj Ustavnog suda KI119/17 podnosilac zahteva: *Gentian Rexhepi*, citirano iznad, stav 71).

93. Još konkretnije, ESLJP je stava da ukoliko postoji pravno sredstvo koje redovnim sudovima, barem u suštini, omogućava da odluče o argumentu o povredi određenog prava, tada treba iskoristiti to pravno sredstvo. Ako žalba koja je podneta sudu nije izneta, eksplicitno ili u suštini pred redovnim sudovima kada je mogla biti izneta prilikom korišćenja pravnog sredstva koje je bilo dostupno podnosiocu zahteva, tada je redovnim sudovima uskraćena mogućnost da odluče o pitanju, mogućnost koju pravilo iscrpljivanja pravnih sredstava nastoji da pruži (vidi, predmet ESLJP-a, *Jane Nicklinson protiv Velike Britanije* i *Paul Lamb protiv Velike Britanije*, citiran u tekstu iznad, stav 90 i tu navedene reference; i vidi, takođe, slučaj Ustavnog suda KI119/17, citiran u tekstu iznad, stav 72).
94. Shodno tome, Sud naglašava da iscrpljivanje pravnih sredstava sadrži u sebi dva elementa: (i) iscrpljivanje u formalno-proceduralnom smislu, što podrazumeva mogućnost korišćenja pravnog sredstva protiv akta javnog organa na višoj instanci sa punom nadležnošću, i (ii) iscrpljivanje sredstva u suštinskom smislu, što podrazumeva prijavljivanje ustavnih povreda u "suštini" pred redovnim sudovima, kako bi oni imali mogućnost da spreče ili isprave povredu ljudskih prava zaštićenih Ustavom i Konvencijom. Sud smatra pravna sredstva iscrpljenim samo onda kada su ih podnosioci zahteva, u skladu sa važećim zakonom, iskoristili u oba smisla (vidi, takođe, slučaj Ustavnog suda KI71/18, podnosilac zahteva: *Kamer Borovci, Mustafë Borovci i Avdulla Bajra*, rešenje o neprihvatljivosti od 21. novembra 2018. godine, stav 57, vidi, takođe slučaj Suda KI119/17, citiran u tekstu iznad, stav 73).
95. Imajući u vidu ova načela i u okolnostima u kojima, prema spisima predmeta, proizilazi da su ove konkretne tvrdnje podnosioca zahteva iznete po prvi put pred njim, Sud zaključuje da podnosioci zahteva nisu pružili mogućnost redovnim sudovima, uključujući i Apelacioni sud, da odluče o ovim tvrdnjama i samim tim spreče navodne povrede koje podnosioci zahteva iznose direktno pred ovim Sudom, pre nego što su iscrpeli pravna sredstva u njihovom suštinskom smislu (vidi, *mutatis mutandis*, slučaj Ustavnog suda KI118/15, podnosilac zahteva: *Dragiša Stojković*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. aprila 2016. godine, stavovi 30-39; vidi, takođe, slučaj Ustavnog suda KI119/17, citiran u tekstu iznad, stav 74).
96. Kao rezultat toga, što se tiče ove tvrdnje podnosioca zahteva, Sud utvrđuje da se ista mora odbiti kao neprihvatljiva na proceduralnim osnovama zbog neiscrpjivanja svih pravnih sredstava u suštinskom smislu, kao što je propisano stavom 7 člana 113. Ustava, stavom 2 člana 47. Zakona i tačkom (b) stava (1) pravila 39 Poslovnika (vidi, takođe, slučaj Suda KI119/17, citiran u tekstu iznad, stav 75).

(iv) Što se tiče protivustavnog zakona

97. Konačno, a što se tiče četvrte tvrdnje podnosioca zahteva, odnosno tvrdnje da je ZIP protivzakonit, Sud podseća na podstav 1 stava 2 člana 113. Ustava, kojim

je Ustav utvrdio da su ovlašćene strane koje mogu osporavati ustavnost zakona zapravo Skupština Republike Kosovo, predsednik Republike Kosovo i ombudsman, respektivno. Ustav nije utvrdio da su pojedinci, kao što je slučaj u okolnostima konkretnog slučaja, ovlašćene strane za osporavanje ustavnosti zakona. Takva mogućnost je utvrđena samo u okolnostima i pod uslovima utvrđenim stavom 8 člana 113. Ustava i relevantnim odredbama Zakona i Poslovnika.

98. Sud stoga navodi da je podnosilac zahteva kao pojedinac isključen iz iscrpne liste ovlašćenih strana koje u skladu sa Ustavom imaju pravo da upute Sudu pitanje usaglašenosti zakona sa Ustavom, uključujući i sam osporeni ZIP.
99. Sud podseća da su pojedinci ovlašćene strane samo za podnošenje pitanja kršenja njihovih individualnih prava i sloboda zagarantovanih Ustavom od strane javnih organa, nakon što su iscrpeli sva pravna sredstva propisana zakonom (vidi, u ovom kontekstu, slučaj Suda KI38/17, podnosilac: *Meleq Ymeri*, rešenje o neprihvatljivosti od 10. jula 2017. godine).
100. Iz tog razloga, Sud utvrđuje da u kontekstu ove tvrdnje, podnosioci zahteva nisu ovlašćene strane koje mogu da pokrenu ocenu usaglašenosti ZIP-a sa Ustavom direktno pred Sudom i samim tim, na osnovu stava 1 i 7 člana 113. Ustava, člana 47. Zakona i podstava (a) stava 1 pravila 39 Poslovnika, ovi navodi nisu prihvatljivi za razmatranje pred Sudom.
101. Shodno tome, i konačno, Sud utvrđuje da su navodi podnosioca zahteva koji se odnose (i) na očigledno pogrešnu primenu i tumačenje zakona, očigledno neosnovani na ustavnim osnovama i samim tim neprihvatljivi na osnovu stava 1 i 7 člana 113. Ustava i stava 2 pravila 39 Poslovnika; (ii) na odbijanje određivanja veštaka i nepostojanje obrazloženja za to odbijanje, očigledno neosnovani na ustavnim osnovama i samim tim neprihvatljivi u skladu sa stavom 1 i 7 člana 113. Ustava i stavom 2 pravila 39 Poslovnika; (iii) na protivzakonitost ugovora, neprihvatljivi kao rezultat neiscrpljivanja pravnih sredstava u suštinskom smislu u skladu sa stavom 1 i 7 člana 113. Ustava, stavom 2 člana 47. Zakona i tačkom (b) stava 1 pravila 39 Poslovnika, i (iv) na neusaglašenost ZIP-a sa Ustavom, neprihvatljivi jer iste nije iznela ovlašćena strana u skladu sa podstavom 1 stava 2 člana 113. Ustava, članom 47. Zakona i tačkom (a) stava 1 pravila 39 Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud Republike Kosova, u skladu da članom 113.7 Ustava, članom 47 Zakona i pravilima 39 (2); 39 (1) (a); i 39 (1) (b) Poslovnika o radu, dana 22. jula 2019. godine, jednoglasno:

ODLUČUJE

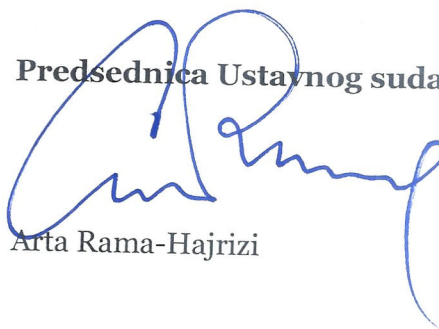
- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovu odluku stranama;
- III. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu, u skladu sa članom 20 (4) Zakona;
- IV. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Gresa Caka-Nimani

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi